

ПРОТОКОЛ № 1

від 3 жовтня 2023 р. засідання наукового семінару кафедри міжнародного і європейського права

ПРИСУТНІ:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гавриленко О.А. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шамраєва В.М. - доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Реньов Є.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фоміна Л.О. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фомін П.В. – доктор філософії (PhD) за спеціальністю 293 Міжнародне право, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Воєводін І.С. - викладач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Варнавська К.А. - викладач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення наукової доповіді професора кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Шамраєвої Валентини Михайлівни «Захист окремих груп осіб у рамках регіональних систем захисту прав людини».

2. Обговорення наукової статті викладача кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені

В.Н. Каразіна Варнавської Кароліни Андріївни «Виклики діяльності правозахисників у контексті міграції: міжнародно-правовий аспект».

3. Обговорення наукової статті викладача кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Воєводіна Ігоря Сергійовича «Міжнародно-правовий механізм захисту екологічних прав корінних народів».

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь професора кафедри міжнародного і європейського права Шамраєвої Валентини Михайлівни, яка обґрунтувала актуальність та практичну значущість представленої на обговорення доповіді та виклала її основний зміст. У доповіді було зазначено, що проблематика міжнародно-правового захисту прав людини стала однією з провідних тем наукових дискусій. У юридичній науці гарантії невід'ємних прав та інструменти їх захисту отримали широке висвітлення. В той же час є потреба у більш глибокому аналізі окремих проблемних питань, одним з яких може стати проблема міжнародно-правового захисту окремих груп осіб. Сьогодні функціонує універсальна та регіональні системи захисту прав та основних свобод. В той же час процес їх удосконалення не припиняється. На особливу увагу заслуговує проблематика захисту прав і свобод окремих категорій (жінки, діти, мігранти, і ін.), як найбільш вразливих верств сучасного суспільства. Поряд із визнанням основних прав і свобод, низка міжнародноправових документів містить також визнання прав окремих груп. Дані норми були включені з огляду на випадки дискримінації через їх незахищене та вразливе становище. В той же час необхідно підкреслити, що визначені групи не мають більше прав у порівнянні з іншими. Головною метою є зробити такі права доступними для всіх. Окреслені положення міжнародно-правових актів покликані гарантувати окремим групам рівний доступ до здійснення їх громадянських, політичних, соціальних, економічних та культурних прав.

У міжнародно-правових актах у галузі захисту прав людини відображено бачення терміну «права людини» та механізми їх захисту. В той же час такі документи дещо запізнюються, оскільки спрямовані на вирішення вже наявних проблем, особливо це стосується окремих груп, що є найбільш вразливими у контексті можливого порушення їх прав, це передусім діти, жінки, мігранти тощо. Як ми бачили вище, міжнародні регіональні документи переважно дотримуються одних і тих самих мінімальних стандартів, але вони можуть і відрізнятися у підходах до регіональних проблем і форм їх постановки. Наприклад, проблема внутрішньо переміщених осіб спочатку привернула увагу в африканській регіональній системі і лише потім викликала занепокоєння ООН. Ці приклади показують, як регіональні та глобальні міжнародні норми і документи можуть допомогти відстояти та захистити права людини. Перевагою регіональних норм і систем захисту прав людини є те, що вони створені з урахуванням географічних, історичних,

політичних, культурних та соціальних особливостей. Завдання регіональних інструментів полягає в тому, щоб розробити стандарти прав людини і механізми їх підтримки на регіональному рівні, не принижуючи при цьому універсальність прав людини. Регіональні системи також зіткнулися з необхідністю сформулювати регіональні правозахисні зобов'язання, які найчастіше зміцнюють механізми та гарантії, що існують у системі ООН.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гавриленко О.А. - доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

2. Доповідь викладача кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Варнавської Кароліни Андріївни, яка обґрунтувала актуальність та практичну значущість представленої на обговорення статті та виклала її основний зміст. У статті акцентовано увагу на існуючих порушеннях прав людини у сфері міграції, як-от: загроза життю і здоров'ю через нелегальну міграцію, висилки без можливості скористатися послугами адвоката або оскаржити це рішення в межах операцій із контролю над міграцією; випадки повторного відправлення на кордон із місця проживання; недопущення на територію країни іноземних громадян, які не мають доступу до послуг перекладача на контрольно-пропускних пунктах або механізмів подачі заяв про отримання міжнародного захисту; обмеження на контакти з консульськими установами, відсутність документування випадків порушень прав людини у сфері міграції тощо. Вказано, що правозахисники відіграють важливу роль у захисті прав людини в контексті міграції шляхом активного поширення інформації про існуючі правопорушення, привернення уваги до бездіяльності органів державної влади, безпосередньої допомоги особам тощо.

Вказано щодо триваючих переслідувань правозахисників, які займаються питаннями міграції, надання притулку і прав біженців (видворення правозахисників, порушення кримінальних проваджень, взяття

під варту, штрафи тощо). Наголошено на тому, що до правозахисників у цій сфері також належать мігранти, біженці та прохачі притулку, які самі захищають права інших та мають додаткову вразливість, пов'язану з нестабільним правовим становищем, дискримінацією та підозрами.

Розглянуто конкретні випадки переслідувань захисників прав мігрантів у державах. Вказано заходи, направлені на покращення становища правозахисників, які здійснюють діяльність у контексті міграції (припинення переслідувань правозахисників, які займаються питаннями міграції та розгляду їх як загрози національній безпеці; вжиття необхідних заходів для забезпечення охорони правозахисників від насильства, помсти, погроз, дискримінації тощо; засудження випадків насильства, дискримінації, залякування або репресій проти них; здійснення розслідувань; створення механізмів інформування про порушення тощо). Зроблено відповідні висновки.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шамраєва В.М. - доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гавриленко О.А. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фоміна Л.О. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

3. Доповідь викладача кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Воеводіна Ігоря Сергійовича, який обґрунтував актуальність та практичну значущість представленої на обговорення статті та виклав її основний зміст. У доповіді було визначено особливості міжнародно-правового механізму захисту екологічних прав корінних народів. Акцентовано увагу на особливій вразливості корінних народів та громад до погіршення стану довкілля та зміни клімату через їхній тісний зв'язок із навколишнім середовищем, землею та природними ресурсами. Проаналізовано низку універсальних міжнародно-правових актів, які безпосередньо стосуються захисту екологічних прав корінних народів, як-от Конвенція МОП № 107 про захист та інтеграцію корінного та іншого населення 1957 р., Конвенція МОП №169

про корінні народи та народи, які ведуть племінний спосіб життя в незалежних країнах 1989 р., Декларація ООН про права корінних народів 2007 р. тощо. Висвітлено діяльність таких органів і спеціальних процедур ООН як Комітет ООН з прав людини, Комісія міжнародного права ООН, Постійний форум з питань корінних народів, Спеціальний доповідач з прав людини і навколишнього середовища, Спеціальний доповідач з прав корінних народів щодо заохочення і захисту прав корінних народів в екологічній сфері.

Увагу приділено регіональним системам захисту екологічних прав корінних народів. Проаналізовано положення низки відповідних регіональних міжнародно-правових актів: Американська конвенція з прав людини 1969 р., Резолюція організації американських держав «Про особливий захист корінного населення. Дії щодо боротьби з расизмом і расовою дискримінацією» 1972 р., Американська декларація прав корінних народів 2016 р., Резолюція Міжамериканської комісії з прав людини № 3/21 «Надзвичайна кліматична ситуація: обсяг міжамериканських зобов'язань щодо прав людини» 2021 р., Африканська хартія прав людини і народів 1981 р., Резолюція «Про права громад корінних народів в Африці» 2000 р., Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 2400 «Боротьба з нерівністю у праві на безпечне, здорове та чисте довкілля» 2021 р. тощо. Охарактеризовано особливості інституційного механізму та висвітлено релевантну прецедентну практику Африканської та Міжамериканської систем захисту прав людини щодо захисту порушених екологічних прав корінних народів. Відповідно до означеної проблематики було вироблено відповідні висновки і рекомендації.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фоміна Л.О. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

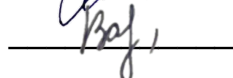
Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Завідувач кафедри

Т. Л. Сироїд

Секретар

К. А. Варнавська